נגמר הדין פרק ששי סנהדרין מו.

אהני לרבויי עכו"ס. הך הרמקה שהרמיקס זה מזה למימרא דאין דנין אותו בכלל ופרט אהני לרבויי עכו"ס הואיל ודמיא לפרטא בכל מילי שכופר בעיקר כמותו: **כי קללם.** מיעט את הרבוי ולימדך שלא תרבה בו את הכל אלא זה והדומה לו וכי דרשינן הכי היכא דמיקרבן להדדי אבל היכא דרחקן זה מזה אהני אלא מעמטייה בהאי מיעוטא דאתר מיעוטין אלא מידי דלא דמי ליה במידי כגון שאר מיתות ב"ד לאבל שאר נקקלין דדמו ליה מיהת דנקקילה כמותן לא תמעט מיניה ומהכא מיפשוט לך בכל דוכתא דליכא כלל ופרט וכלל דמאן דדרים ליה בכללי ופרטי אינו מרבה אלא כעין הפרט ומאן דדרים ליה בריבוי ומיעוט אמרינן ריבה הכל ולא מיעט אלא דבר אחד משום טעמא דפריטת לעילו הוא דפרט לשון פירוש הלכך כלל ופרט וכלל מי אתה דן להבינה ע"י הכלל האחרון אלא כעין הפרט שאינלמלא לא בא כלל האחרון היימי אומר הפרט הוא פירושו של כלל ואין בכלל אלא מה שבפרט ואפי' הדומה לו לא תלמוד ממנו אלא קמס ואח"כ פירש ובא ללמדך שאין בקמס אלא הפירוש הלכך כי אתא כללא בתרא אהני לרבויי כעין הפרט ותו לא ומאן דדרים ליה בריבוי ומיעוטי אמר לך המיעוט אינו פירושו של קמס אלא מיעט ריבוא שלא יהא הכל בתמשע ואי נמי לא אתא כללא בתרא הייתי שומע מן המיעוט כל הדומין למיעוט שלא בא המיעוט למעט אלא מאי דלא דמי ליה הלכך כי מזר וריבה ריבה הכל ולא מתמעט מן המיעוט אלא דבר אחר[ב] שלא תלאה בו שום רמז דומה [ג]לפרט: **ורבי אליעזר.** אמר לך האי אותו דתלייה נמי אותו בלא כסותו אשמעינן ולא למעוטי אשה: **למעוטי בן סורר ומורה.** דאתא"ג דנקקילה אתא קרא למעוטי דבמיב אים וכן סורר ומורה לא הוי אים דאם היה רואי להולד לא היה נידון דכתיב (דברים כא) בן: **מאי טעמא.** כלומר היכי משמע מיניה ריבוא: **בן סורר ומורה.** לא תעשה כדמתן כפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עב.) וכי מפני שאכל זה תרעימר בשר ושתה מלי לוג יין אמרה תורה יסקל אלא הגיעה תורה לסוף דעתו סופו מגמר נכסי אביו ומבקש לימודו ואינו מולא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות כו': **ואין מיעוט אחר מיעוט כו'.** כלומר מדה היא בתורה: **מיפה אחת דנין.** דטעמא משום דלא אפשר לעיוני בתרוייהו הוא: **מיפה אחת כעין שתי מיפות.** כגון שתי עבירות שאין דומות והן מיתה אחת כגון שבת ועו"ז וכ"ש שתי מיתות ממש: **אבל מיפה אחת ועבירה אחת.** כגון שתיהן בחילול שבת שתיהן בגערה המאורסה דנין. ושמוטים נשים לאו עבירה אחת היו דאיכא בחוב ואיכא בידעוני והכתוב חלקן בשתים ושמעון בן שטח לגורך שבה עשה: **ואפי' נופף ונופפה.** למיתה ועבירה אחת: **הרגמה רב חסדא.** להא דרב אחא: **בכם כהן.** אריסה או שנואה: **וכועלה.** דהיא בשריפה אבל בועלה נידון כשאר בועל בת ישראל דבועל אריסה בסקילה וכועל שנואה בחנק דכתיב (ויקרא כא) היא בחנק תשרף היא ולא בועלה היא ולא זוממיה: **או בכם כהן וזוממי זוממים.** שהיא והן נהרגין ולא במיתה אחת דהיא בשריפה והן במיתת הבועל כגון באו עדים והזימו את הרמאמונים ומייבום מיתת הבועל ולא מיתתה דכתיב (דברים יט) כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו כדאמר באלו הן הנחנקין (לקמן דף 5.) ובאו שנים אחרים והזימו המזימים נמצאת היא חייבת שריפה ע"פ הרמאמונים והמזימים את הרמאמונים בחנק שהיו באין לחייבן בה והיינו מיתת הבועל: **שמעתי.** מרבותי: **שב"ד.** מותרין להיות מכין מלקות ועונשין עונש של מיתה אלא מן התורה: **ולא.** שיתכוונו לעבור על ד"ת לבוד מלבם חיוב שיהא אלא מפני לורך השעה: **לעשות סייג.** גדר: **לא שראוי לכך.** דשבות בעצמה הוא מדרבנן: **אלא שהשעה צריכה לכך.** מפני שהיו פרוצים בעבירות שהיו רואין לוחלן של ישראל שהיוים הם נחרים עליהם גזירות והיו מצות גזויות בעיניהם: **פעים.** בא עליה: **אחת האמה.** מקום גלוי: **מתני' משקעין.** טעלין: **והעץ יולא.** ממנה כמין יתד הוא ענף יולא מן הקורה סמוך לראשה: **ומקיף.** סומך לו זו אצל זו כמו (חולין דף 5.) שלא מן המוקף סמוך וכמו מקפת וקורלא לה שם (טהרות יום פ"ד מ"ב) לשון קירוי: **וסולב אותו.** בידו[ה]: **מוטה על הכותל.** לא היתה נעוצה בארץ אלא ראשה אחד על הארץ וראשה אחד סמוך על הכותל: **שם שמים מתחלל.** שמזכירין שזה בירכו: **שאדם מלטער.** שפוריענות בתה עליו בעונו: **מה לשון אומרת.** בתיזה לשון היא קוכלת ומתגודדת עליו: **קלני מראשי.** כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי כבד עלי חזרועי כבד עלי. והיינו קללת קל לית אי אתי אלי קל [ע"כ]: **ולא זו בלבד.** בלא תעשה אלא כל מתים הלנתן בלא תעשה הוא כדיליף בברייתא [שם] מריבוא דהתקברנו: **ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו.** לפי שאין קוברין רשע אצל לדיק כך מפרש לה בגמ' [מז.]: **שתי קברות.** בגמ' [שם] מפרש טעמא דהלכה למשה מסיני שנים ולא תרבעה: **נתעבל הבשר.** כבר נתכפר במיתתו וכשיוצו מלקטין את העצמות וקוברין בקברות אבותיו: **ולא**

השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבויי עבודת כוכבים דדמי ליה בכל מילי ור' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי והומת ותלית רבוי כי קללת מיעוט אי הוו מקרבי להדדי לא הוו מרבינן אלא עבודת כוכבי' דדמי לה בכל מילי השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבויי שאר הנסקלין: **האיש** [ד]תולין וכו': מ"ט דרבנן [ג]אמר קרא [ו]ותלית אותו אותו ולא אותה ור' אליעזר אותו בלא כסותו ורבנן אין הכי נמי אלא אמר קרא [ז]וכי יהיה באיש חטא איש ולא אשה ור' אליעזר האי וכי יהיה באיש מאי דריש ביה אמר ריש לקיש ההוא למעוטי בן סורר ומורה והתניא בן סורר ומורה נסקל ונתלה דברי ר' אליעזר אלא אמר רב נחמן בר יצחק לרבות בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא וכי יהיה באיש חטא איש ולא בן חטא מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה שעל שום סופו נהרג הוי מיעוט אחר מיעוט [ח]ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: אמר להן רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים כו': [ט]אמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין והא מעשה דשמעון בן שטח דמיתה אחת הואי וקא אמרו ליה דאין דנין אלא אי איתמר הכי איתמר לא שנו אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והיכי דמי כגון שתי עבירות [י]אבל במיתה אחת ועבירה אחת דנין מתיב רב אדא בר אהבה [כ]אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונואפת תרגמא רב חסדא [כא]בבת כהן ובועלה [כב]או בבת כהן וזוממי זוממיה (כג) [כג]תניא ר"א בן יעקב אומר [כד]שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך: **מתני'** [כיב]כיצד תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא [כג] ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו רבי יוסי אומר הקורה מוטה על הכותל ותולה אותו כדרך שהטבחין עושין ומתירין אותו מיד [כד]ואם לן עובר עליו בלא תעשה שנאמר [כה]לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלהים תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך את השם ונמצא שם שמים מתחלל [כו] אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת [כז] קלני מראשי קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים ולא זו [כח]בלבד אמרו אלא [כט]כל המלין את מתו עובר בלא תעשה [ל]הלינהו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו [לא]ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא [לב]שתי בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן [לג] [לד]והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם ולא

אחת. כגון שתיהן בחילול שבת שתיהן בגערה המאורסה דנין. ושמוטים נשים לאו עבירה אחת היו דאיכא בחוב ואיכא בידעוני והכתוב חלקן בשתים ושמעון בן שטח לגורך שבה עשה: **ואפי' נופף ונופפה.** למיתה ועבירה אחת: **הרגמה רב חסדא.** להא דרב אחא: **בכם כהן.** אריסה או שנואה: **וכועלה.** דהיא בשריפה אבל בועלה נידון כשאר בועל בת ישראל דבועל אריסה בסקילה וכועל שנואה בחנק דכתיב (ויקרא כא) היא בחנק תשרף היא ולא בועלה היא ולא זוממיה: **או בכם כהן וזוממי זוממים.** שהיא והן נהרגין ולא במיתה אחת דהיא בשריפה והן במיתת הבועל כגון באו עדים והזימו את הרמאמונים ומייבום מיתת הבועל ולא מיתתה דכתיב (דברים יט) כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו כדאמר באלו הן הנחנקין (לקמן דף 5.) ובאו שנים אחרים והזימו המזימים נמצאת היא חייבת שריפה ע"פ הרמאמונים והמזימים את הרמאמונים בחנק שהיו באין לחייבן בה והיינו מיתת הבועל: **שב"ד.** מותרין להיות מכין מלקות ועונשין עונש של מיתה אלא מן התורה: **ולא.** שיתכוונו לעבור על ד"ת לבוד מלבם חיוב שיהא אלא מפני לורך השעה: **לעשות סייג.** גדר: **לא שראוי לכך.** דשבות בעצמה הוא מדרבנן: **אלא שהשעה צריכה לכך.** מפני שהיו פרוצים בעבירות שהיו רואין לוחלן של ישראל שהיוים הם נחרים עליהם גזירות והיו מצות גזויות בעיניהם: **פעים.** בא עליה: **אחת האמה.** מקום גלוי: **מתני' משקעין.** טעלין: **והעץ יולא.** ממנה כמין יתד הוא ענף יולא מן הקורה סמוך לראשה: **ומקיף.** סומך לו זו אצל זו כמו (חולין דף 5.) שלא מן המוקף סמוך וכמו מקפת וקורלא לה שם (טהרות יום פ"ד מ"ב) לשון קירוי: **וסולב אותו.** בידו[ה]: **מוטה על הכותל.** לא היתה נעוצה בארץ אלא ראשה אחד על הארץ וראשה אחד סמוך על הכותל: **שם שמים מתחלל.** שמזכירין שזה בירכו: **שאדם מלטער.** שפוריענות בתה עליו בעונו: **מה לשון אומרת.** בתיזה לשון היא קוכלת ומתגודדת עליו: **קלני מראשי.** כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי כבד עלי חזרועי כבד עלי. והיינו קללת קל לית אי אתי אלי קל [ע"כ]: **ולא זו בלבד.** בלא תעשה אלא כל מתים הלנתן בלא תעשה הוא כדיליף בברייתא [שם] מריבוא דהתקברנו: **ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו.** לפי שאין קוברין רשע אצל לדיק כך מפרש לה בגמ' [מז.]: **שתי קברות.** בגמ' [שם] מפרש טעמא דהלכה למשה מסיני שנים ולא תרבעה: **נתעבל הבשר.** כבר נתכפר במיתתו וכשיוצו מלקטין את העצמות וקוברין בקברות אבותיו: **ולא**

מסורת הש"ס

א) ל"ל נתלה. רש"ל. ב) [פיטה כג:]. ג) [יומא מג. וש"נ]. ד) [נעיל לה.]. ה) [תוספתא פ"ו ע"ס ותוספתא דעגעים פרק ג ע"ס]. ו) ירמות ל:. ז) [כמדר המשנה המחבר]. ח) [תגיגה טו:]. ט) [כמדר המשנה כריטטל]. י) [כמדר המשנה ל"ג אלא אמרו]. כ) [לקמן מז.]. ל) [ירמות מז:]. מ) [שמחות פ"ב]. נ) [מה: ד"ה וריבו]. ס) [כמ"ל: אחמ"ן]. ע) ב"ל לאיעזר]. פ) [ביריו רש"ס]. צ) [וע"ע תוס' ב"ק פה. ד"ה כלל ותוס' מנחות נה: ד"ה כלל ותוספות שבתים ו: ד"ה אבל].

גליון הש"ס

גמ' או בבת כהן וזוממי זוממיה. עיין מכות דף ג ע"ב תוס' ד"ה זוממי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בגת כהן וזוממי זוממיה. ג"כ ע' מכות ד"ה בתוס' ד"ה זוממי בת כהן וכו' דהייגו היכא דליכא דין מיתה בגופיה: (ב) תוס' ד"ה בשתא וכו' והא דאמרינן. ג"כ בב"ק דף ס"ה ע"ב:

מוסף רש"י

אלא בשתי מיתות. הוא דאין דנין, לפי שאין זו דומה לזו ודרך המלוה טעם לדבריהם מאן וכאן ואתי לאקלקולי שמא לא יתפסו בכל הדרך. אבל במיתה אחת, ועבירה אחת, דנין (לעיל לה.). **שרכב על סוס בשבת.** ואלו הן משום שבות לא שלין בתולן ולא ריוכנין על גבי בהמה (ירמות צ: ע"פ ביצה לו:), וסקלוהו. ממהלל שבת גמור (שם). **שהשעה צריכה לכך.** היתה עת נרה והיו פרוצין בעבירות (שם). **קלני מראשי קלני מזרועי.** כי קללת אלהים תלוי, קל ליים, אינו קל, ולישנא מעלית כיצד הדבר כלפי מעלה, קלני מזרועי, ככד אני מזרועי שיקרתי זה שמת בעוני (חגיגה מז:). **אחת לנהרגין ולנחנקין.** שאין מיתתן חמורה ואינם רצופים כל כך, **ואחת לנסקלין ולנשרפין.** שהרשעי בעבירות חמורות (ירמות מז:).

רבינו חננאל

שבפרט פקלל לבדו אין זולתו לא וכיון דמרחקי הפרט מן הכלל אהני לרבוי עובד עבודה זרה כי נחלה דדמי ליה למקלל בכל דבר ששניהן כופרין הן בעיקר ושניהן בסקילה ור' אליעזר היה דורש התורה רבויי ומעוטי והומת ותלית ריבה כל מומת לחלייה כי קללת אלהים תלוי מיעוט כל מומת מלהתלות אלא המקלל בלבד ואי הוה ריבוי בהדי מיעוט בקרוב הוה ממעטי כל מומתין מתליה וזולתי עובד ע"ז דדמי ליה בכל מילי. השתא דמרחקי אהני ריחוקייהו לרבויי שאר הנסקלין: **האיש** נתלה ולא האשה נתלית שנאמר וכי יהיה באיש חטא משמט מות והומת ותלית אותו על עץ ור' אליעזר דרש הכי כי יהיה באיש חטא איש ולא בן למעוטי בן סורר ומורה חטא מי שעל חטאו נהרג למעוטי בן סורר ומורה שעל סופו נהרג כמפורש בענין בן סורר ומורה הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות ומרבה בן סורר ומורה להתלות. אמר ר' אליעזר מעשה בשמעון בן שטח שתלה נשים באשקלון אמרו לו משם ראיה והלא אין דנין שנים ביום אחד והוא דן שמונים ביום אחד אמר רב חסדא לא

עין משפט נר מצוה

כז א ב מיי' פי"ד מהל' סנהדרין הלכה י ומגיד משנה קכ:

כח ג מיי' פכ"ד שם הלכה ד סמג שם ולאוין רח טור שלחן ערוך חושן משפט סימן נ וזכרת אלפס עוד בב"ק פ"ט דף לו. וביבמות פ"י דף לג.):

כט ד ה מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין הלכה ז סמג עשין קנ:

ל ו מיי' שם הלכה ח ופ"ד מהלכות אבל הלכה ח סמג לאוין קנג טוש"ע יו"ד סימן שמ: סעיף ח:

לא ז מיי' פי"ד מהל' סנהדרין הלכה ט ופ"ח מהל' אבל הלכה ט סמג עשין קכ:

לב ח מיי' פי"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג עשין לח:

תורה אור השלם

1. וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת וְתָלִיתָ אתו על עץ:

דברים כא כב

2. לא תָלִין נִבלָתוֹ על הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קִלֻּלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:

דברים כא כג

רבינו חננאל (המשך)

שנו שאין דנין שנים ביום א' אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והוא כגון זכר ונערה מאורסה שהן שתי עבירות ואע"פ ששניהן במיתה אחת בסקילה כיון ששתי עבירות הן אין דנין אותן אבל במיתה אחת ועבירה אחת כגון עשרה באו על עשרה זכרים דנין אותן כולן ביום אחד ומתיב עליה רב אדא בר אהבה אין דנין ביום אחד אפי' נואף ונואפת ופריך רב חסדא בבת כהן (ואשת ישראל ובועלה שהיא בשריפה ובועלה בחנק או בת כהן וזוממיה זוממיה פי' כגון שהעידו שניהם ונתחייבה שריפה כאו עדים והזימום נהרגין הזוממין והיא ניצולת באו אחרים והעידו המזימין ונמצאו הראשונים שהעידו כי זינתה עדי אמת ונתחייבה היא והמזימין לראשונים מיתה היא בשריפה והן בחנק: **תניא** א"ר אליעזר שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת וסקלוהו ב"ד לא מפני שראוי לסוקלו אלא לעשות סייג שהשעה היתה צריכה לכך. וחקה את (הבבל) [השק] ותטהו לה אל הצור (ש"ב כא) מלמד שהיתה מצדקת הדין ואומרת הצור חמים פעלו אמר בש"ר אושעיא גדול קדוש השם מחלול השם בחלול השם ג) כתיב והמה הוסתו בימי קציר בתחילת קציר שעורים וכתיב מתחלת קציר עד נתך מים עליהם מן השמים וגו' שהוא מתחלת קציר שעורים מלמד שהיו תלויין מט"ז בניסן עד זמן הרביעה ב"ד במרחשוון והיו עוברים ושבים אומרים מפני מה

ח) נמ"ק בלענין מה כתב רבינו יחאק הגלה בגת כהן אין נ"מ בלב אם נמצאת לישראל אי לכהן: ט) כרבינו לפניו בלענין פ"ד הלשון לתיקן בחילול השם כתיב לא תלין נבלתו ומקדיש השם מתיב והמה הוסתו וגו' ועד בכבלי יומא דף ע"ב:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com